

การประยุกต์แบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพพร้อมกับกระบวนการกลุ่ม
และแรงสนับสนุนทางสังคมเพื่อส่งเสริมการควบคุมน้ำหนักของเด็กที่มีน้ำหนักเกินมาตรฐาน
ในโรงเรียนประถม เขตเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา

พรทิพย์ เจริญสิทธิชัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการพยาบาลชุมชน

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา

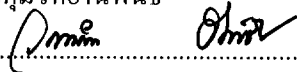
มีนาคม 2548

ISBN 974-5021-77-6

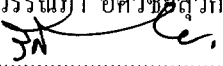
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์และคณะกรรมการสอบปากเปล่าวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณา
วิทยานิพนธ์ของ พรทิพย์ เจริญสิทธิชัย ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลชุมชน ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

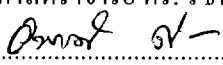
อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์

 ประธาน

(ดร. วรณิกา อัสวาศุลวกรม)

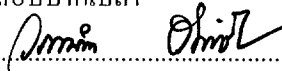
 กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. รัชณี สรรเสริญ)

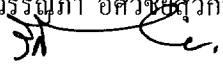
 กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อาภรณ์ ดীনาน)

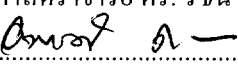
คณะกรรมการสอบปากเปล่า

 ประธาน

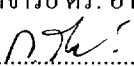
(ดร. วรณิกา อัสวาศุลวกรม)

 กรรมการ

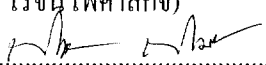
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. รัชณี สรรเสริญ)

 กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อาภรณ์ ดীনาน)

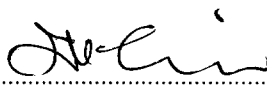
 กรรมการ

(ดร. กุลวดี โรจนไพศาลกิจ)

 กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อีรพงษ์ อีรมนัส)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลชุมชน ของมหาวิทยาลัยบูรพา

 คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร. ประทุม ม่วงมี)

วันที่ 28 เดือน มิถุนายน พ.ศ. 2548

การวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนวิทยานิพนธ์ ระดับบัณฑิตศึกษา
จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา
ประจำภาคฤดูร้อน ปีการศึกษา 2547

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาจาก คร. วรณิกา อัสวชัยสุวิกรม ประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. รัชนี สรรเสริญ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อาภรณ์ คีนาน กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำแนวทางที่ถูกต้อง ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความละเอียดถี่ถ้วน และเอาใจใส่ด้วยดีเสมอมา ผู้วิจัยรู้สึกทราบบ้างเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ คณะกรรมการสอบปากเปล่าทุกท่านที่ได้กรุณาให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขจนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้กรุณาให้ความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัย รวมทั้งข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการทำวิจัยครั้งนี้ และขอขอบคุณ คุณกันยารัตน์ กุญสุวรรณ คุณสิรินธร สะตินิกุล ที่เอื้อเฟื้อให้ยืมเครื่องมือในการทำวิจัย

ขอขอบพระคุณ อธิการ โรงเรียนเซนต์แอนโทนี และโรงเรียนเซนต์หลุยส์ ตลอดจนคณะครูและนักเรียนในโรงเรียนที่ให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณอาจารย์ทุก ๆ ท่าน ที่ได้อบรมสั่งสอนวิชาความรู้ ปลุกฝังความอดทน และความมุ่งมั่นทางการศึกษา ขอขอบคุณ ทุก ๆ คนในครอบครัวโดยเฉพาะคุณแม่ ขอขอบคุณ คุณอมรรัตน์ เจริญจำ คุณวิบูลย์ศรี มุสิทธิมณี เพื่อน ๆ ปริญญาโท สาขาวิชาการพยาบาลชุมชน รุ่นที่ 7 รวมทั้งท่านอื่น ๆ ที่มีได้เอื้อนามทุกท่านที่ได้ให้ความช่วยเหลือในเรื่องต่าง ๆ และให้กำลังใจด้วยดีตลอดมาในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จนสำเร็จลงด้วยดี

พรทิพย์ เจริญสิทธิชัย

45922976: สาขาวิชา: การพยาบาลชุมชน; พย.ม.(การพยาบาลชุมชน)

คำสำคัญ: ความเชื่อด้านสุขภาพ/ กระบวนการกลุ่ม/ แรงสนับสนุนทางสังคม/

การควบคุมน้ำหนัก/ เด็กที่มีน้ำหนักเกินมาตรฐาน

พหุพิสัยเจริณูสิทธิชัย: การประยุกต์แบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพร่วมกับกระบวนการกลุ่มและแรงสนับสนุนทางสังคมเพื่อส่งเสริมการควบคุมน้ำหนักของเด็กที่มีน้ำหนักเกินมาตรฐานในโรงเรียนประถม เขตเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา (AN APPLICATION OF HEALTH BELIEF MODEL, GROUP PROCESS AND SOCIAL SUPPORT TO PROMOTE WEIGHT CONTROL AMONG OVERWEIGHT CHILDREN IN PRIMARY SCHOOLS, MAUNG CHACHOENGSAO MUNICIPALITY) อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์: วรณิภา อัสวชัยสุวิกรม, Ph.D. (Nursing), รัชณี สรรเสริญ, D.N.Sc., อาภรณ์ ดินาน, Ph.D. (Nursing) 151 หน้า. ปี พ.ศ. 2548.

ISBN 974-5021-77-6

เด็กที่มีน้ำหนักเกินมาตรฐานมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นและกลายเป็นปัญหาทางสาธารณสุขที่สำคัญของประเทศไทย การจัดโปรแกรมส่งเสริมสุขภาพที่เหมาะสมจะสามารถเปลี่ยนแปลงความเชื่อและพฤติกรรมของเด็กที่มีน้ำหนักเกินมาตรฐานได้ การวิจัยนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลองมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมส่งเสริมสุขภาพต่อการควบคุมน้ำหนักของเด็กที่มีน้ำหนักเกินมาตรฐานในโรงเรียนประถม เขตเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา โดยการประยุกต์แบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพร่วมกับกระบวนการกลุ่มและแรงสนับสนุนทางสังคม กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีน้ำหนักเกินมาตรฐาน จำนวน 40 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 20 คน จากโรงเรียนเซนต์แอนโทนี และกลุ่มควบคุม 20 คน จากโรงเรียนเซนต์หลุยส์ โดยกลุ่มทดลองเป็นกลุ่มที่ได้รับโปรแกรมส่งเสริมสุขภาพที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นเวลา 12 สัปดาห์ วัดผลก่อนและหลังการทดลองโดยใช้แบบสอบถามและแบบบันทึกการเจริญเติบโต โดยศึกษาระหว่างเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2547 ถึงเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2547 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการแจกแจงความถี่ ร้อยละ และการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วม (ANCOVA) ผลการวิจัยพบว่าโปรแกรมส่งเสริมสุขภาพมีผลทำให้กลุ่มทดลองมีความเชื่อด้านสุขภาพ แรงสนับสนุนทางสังคม พฤติกรรมการบริโภคอาหาร พฤติกรรมการออกกำลังกายดีกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และพบกลุ่มทดลองมีน้ำหนักตัว และความหนาของไขมันใต้ผิวหนังลดลงมากกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ข้อเสนอจากการวิจัยครั้งนี้คือการนำโปรแกรมส่งเสริมสุขภาพนี้ไปประยุกต์ใช้กับนักเรียนที่มีน้ำหนักเกินมาตรฐานกลุ่มอื่น ๆ ต่อไป

45922976: MAJOR: COMMUNITY NURSING; M.N.S. (COMMUNITY NURSING)

KEYWORDS: HEALTH BELIEF MODEL/ GROUP PROCESS/ SOCIAL SUPPORT/

WEIGHT CONTROL/ OVERWEIGHT CHILDREN

PORNTIP CHAROENSITTICHA: AN APPLICATION OF HEALTH BELIEF MODEL, GROUP PROCESS, AND SOCIAL SUPPORT TO PROMOTE WEIGHT CONTROL AMONG OVERWEIGHT CHILDREN IN PRIMARY SCHOOLS, MAUNG CHACHOENGSAO MUNICIPALITY. THESIS ADVISORS: WANNIPA ASAWACHAISUWIKROM, Ph.D. (Nursing), RACHANEE SUNSERN, D.N.Sc., APORN DEENAN, Ph.D. (Nursing), 151 P. 2005.

ISBN 974-5021-77-6

An increase in the number of overweight children is a major public health problem of Thailand. Health promotion program may assist the overweight children to have appropriate health belief and behavior. The purpose of this quasi-experimental research was to describe a health promotion program to promote weight control among overweight children in primary school, Maung Chachoengsao municipality. The researcher developed the health promotion program based on the Health Belief Model, group process and social support. The samples were 40 overweight grade 6th students from two schools. Of these participants, 20 students from Saint Anthony school were assigned to be an experimental group while students from Saint Louis school were assigned to be a control group. The experimental group participated in a twelve-week health promotion program from June 2004 till August 2004. Pretest and posttest was administered. Questionnaires and a data sheet were used to obtain data. Frequency, percentage distribution and Analysis of Covariance were applied for analyzing the data. The results of the study showed that health belief, social support, eating behavior and exercise behavior of the experiment group were significantly better than those of the control group. Body weight and Triceps skinfold of the experiment group were significantly lower than those of the control group. It is suggested that this program should be applied to other groups of overweight students.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	จ
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญภาพ.....	ฎ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
คำถามการวิจัย.....	4
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
สมมติฐานการวิจัย.....	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
ขอบเขตของการวิจัย.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	9
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	10
โรคฮันในเด็ก.....	10
แนวคิดการควบคุมน้ำหนักในเด็กที่มีน้ำหนักเกินมาตรฐาน.....	18
แนวคิดและทฤษฎีที่ประยุกต์ใช้ในงานวิจัย.....	27
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	42
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	47
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	48
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	49
การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ.....	54
การดำเนินการทดลองและการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	55
การพิทักษ์สิทธิ์ของกลุ่มตัวอย่าง.....	58
การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้.....	58

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิจัย.....	59
ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง.....	59
ตอนที่ 2 การเปรียบเทียบความเชื่อด้านสุขภาพของเด็กที่มีน้ำหนักเกิน มาตรฐานระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมภายหลังให้ โปรแกรมส่งเสริมสุขภาพ.....	63
ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบแรงสนับสนุนทางสังคมของเด็กที่มีน้ำหนักเกิน มาตรฐานระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมภายหลังให้ โปรแกรมส่งเสริมสุขภาพ.....	64
ตอนที่ 4 การเปรียบเทียบพฤติกรรมการบริโภคอาหารของเด็กที่มีน้ำหนักเกิน มาตรฐานระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมภายหลังให้ โปรแกรมส่งเสริมสุขภาพ.....	65
ตอนที่ 5 การเปรียบเทียบพฤติกรรมการออกกำลังกายของเด็กที่มีน้ำหนักเกิน มาตรฐานระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมภายหลังให้ โปรแกรมส่งเสริมสุขภาพ.....	66
ตอนที่ 6 การเปรียบเทียบน้ำหนักตัวของเด็กที่มีน้ำหนักเกินมาตรฐานระหว่าง กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมภายหลังให้โปรแกรมส่งเสริมสุขภาพ.....	67
ตอนที่ 7 การเปรียบเทียบความหนาของไขมันใต้ผิวหนังของเด็กที่มีน้ำหนัก เกินมาตรฐานระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมภายหลังให้ โปรแกรมส่งเสริมสุขภาพ.....	69
5 สรุปและอภิปรายผล.....	71
สรุปผลการวิจัย.....	71
อภิปรายผล.....	74
ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้.....	77
ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป.....	78
บรรณานุกรม.....	79

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ภาคผนวก.....	88
ภาคผนวก ก กราฟประเมินภาวะโภชนาการ.....	89
ภาคผนวก ข สำเนาหนังสือขออนุญาตในการดำเนินการวิจัย.....	92
ภาคผนวก ค รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบเครื่องมือ.....	96
ภาคผนวก ง ข้อมูลสำหรับกลุ่มตัวอย่าง/ใบยินยอมเข้าร่วมการวิจัย.....	98
ภาคผนวก จ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล.....	103
ภาคผนวก ฉ ข้อมูลกลุ่มทดลอง/กลุ่มควบคุม.....	148
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	151

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 ระดับความรุนแรงของโรคอ้วน.....	12
2 การกระจายมี้อาหาร.....	21
3 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามข้อมูลทั่วไป.....	60
4 ค่าเฉลี่ยของความเชื่อด้านสุขภาพของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม.....	64
5 การเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนความเชื่อด้านสุขภาพของ เด็กที่มีน้ำหนักเกินมาตรฐานระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมภายหลังให้ โปรแกรมส่งเสริมสุขภาพด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วม (ANCOVA).....	64
6 ค่าเฉลี่ยของแรงสนับสนุนทางสังคมของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม.....	65
7 การเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนแรงสนับสนุนทางสังคมของ เด็กที่มีน้ำหนักเกินมาตรฐานระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมภายหลังให้ โปรแกรมส่งเสริมสุขภาพด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วม (ANCOVA).....	65
8 ค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมการบริโภคอาหารของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม.....	66
9 การเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนพฤติกรรมการบริโภคอาหารของ เด็กที่มีน้ำหนักเกินมาตรฐานระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมภายหลังให้ โปรแกรมส่งเสริมสุขภาพด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วม (ANCOVA).....	66
10 ค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมการออกกำลังกายของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม.....	67
11 การเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนพฤติกรรมการออกกำลังกายของ เด็กที่มีน้ำหนักเกินมาตรฐานระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมภายหลังให้ โปรแกรมส่งเสริมสุขภาพด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วม (ANCOVA).....	67
12 ค่าเฉลี่ยของน้ำหนักตัวของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม.....	68
13 การเปรียบเทียบความแตกต่างของน้ำหนักตัวของเด็กที่มีน้ำหนักเกินมาตรฐาน ระหว่าง กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมภายหลังให้โปรแกรมส่งเสริมสุขภาพ ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วม (ANCOVA).....	68
14 ค่าเฉลี่ยของความหนาของไขมันใต้ผิวหนังบริเวณต้นแขนซ้ายด้านหลังของ กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม.....	69

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
15 การเปรียบเทียบความแตกต่างของความหนาของไขมันใต้ผิวหนังของ เด็กที่มีน้ำหนักเกินมาตรฐานระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมภายหลังให้ โปรแกรมส่งเสริมสุขภาพด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วม (ANCOVA).....	70

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	9
2 คุณภาพผลงาน.....	16
3 ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ ของแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพ.....	31
4 รูปแบบการวิจัย.....	47
5 วิธีดำเนินการวิจัย.....	57